

ارائه شده توسط:

سایت ترجمه فا

مرجع جدیدترین مقالات ترجمه شده

از نشریات معتبر

بیان ژن وابسته به اکسیژن در ماهی

مکانیسم های بیان ژن وابسته به اکسیژن

بیات ژن وابسته به اکسیژن و HIF در پستانداران

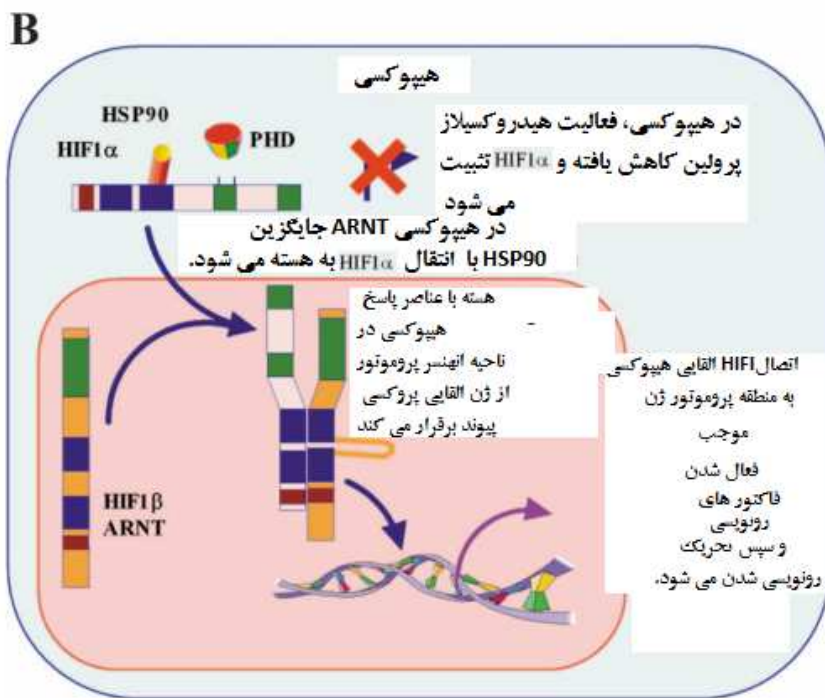
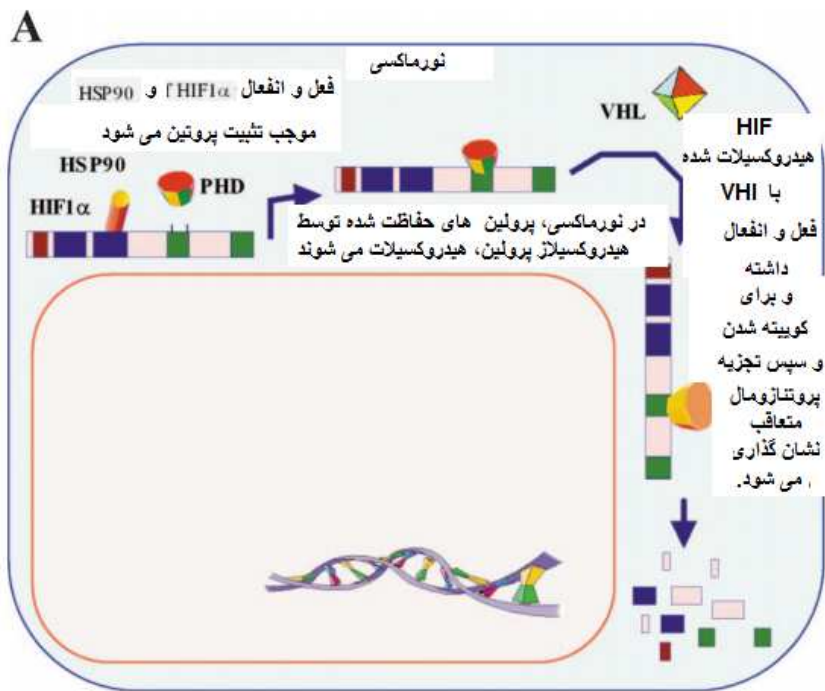
تحقیقات طی دهه گذشته در پستانداران اشاره به نقش اساسی فاکتورهای القایی هیپوکسی (HIF) در تنظیم بیان ژن طی هیپوکسی داشته اند. HIF در مطالعات تنظیم بیان اریتروپویتین (EPO) در لاین سلولی Hep3B پستانداران (94) کشف شد. این خود یک فاکتور رونویسی هترودمریک متشکل از زیر واحد های $HIF-\alpha$ و $HIF-\beta$ می باشد که هر دوی آن ها اعضای خانواده PAS از فاکتور های رونویسی می باشند (نام گذاری بر اساس نخستین اعضای خانواده، Per, ARNT, Sim). سه شکل زیر واحد α موسوم به $HIF-1\alpha$ ، $HIF-2\alpha$ (123) و $HIF-3\alpha$ (26) توصیف شده اند. زیر واحد β دقیقا همانند انتقال دهنده هسته ای گیرنده هیدروکربن آریل (ARNT) می باشد. علاوه بر نقش خود در تولید سیگنال هیپوکسی، ARNT نقش های مهم دیگری در تنظیم بیان ژن ایفا می کند. برای مثال، ARNT با گیرنده هیدروکربن آریل طی تنظیم بیان ژن القایی زنبویوتیک دیمرایز شده و از این رو سهم زیادی در واکنش سلول به دیوکسین ها و دیگر آلاینده های هیدروکربنی دارد (27-28). بعد از کشف HIF و نقش آن در القای هیپوکسیک HIF، EPO در طیف وسیعی از انواع سلول ها بیان شده و در تنظیم هیپوکسیک انواع ژن ها دخالت دارد (5, 83, 92, 118, 119). به دلیل بیان گسترده HIF و نقش های متنوع اهداف HIF، این فاکتور رونویسی به عنوان یک شاه کلید پاسخ مولکولی به اکسیژن پایین در پستانداران (92-118) مطرح است.

حساسیت اکسیژنی بیان ژن ناشی از HIF تا حدودی بر گرفته از وابستگی به اکسیژن سطح پروتین $HIF-\alpha$ است. اگرچه پروتین به طور پیوسته تولید می شود، طی نورماکسی سریعا تجزیه می شود. تجزیه $HIF-\alpha$ توسط قطب تجزیه وابسته اکسیژن ODD تسهیل می شود که در آن بقایای پرولین حفاظت شده به طور کوالان توسط آنزیم

های هیدروکسیلاز پرولیل اصلاح می شود. در صورت هیدروکسیلات شدن، $HIF-\alpha$ توسط پروتئین von-Hippel-Lindau (Pvhl) شناسایی شده، کویتینه شده¹ و توسط مسیر پروتئازومال تجزیه می شود. در هیپوکسی، پرولیل هیدروکسیلاسیون رخ نمی دهد. شروع هیپوکسی منجر به تثبیت و تجمع فوری $HIF-\alpha$ (39) می شود. سپس $HIF-\alpha$ به هسته مهاجرت کرده و با ARNT دیمرايز شده و با عناصر پاسخ به هیپوکسی (HRES) در پروموتور و یا ناحیه بهبود دهنده ژن های القایی هیپوکسی پیوند برقرار می کند. همراه با فعال ساز رونوشتی عمومی CBP/p300، و احتمالاً دیگر فاکتور های متعلق به آن، HIF اقدام به تحریک رونویسی ژن می کند. ترانس اکتیواسیون بیان ژن، به فشار اکسیژن نیز بستگی دارد زیرا اثرات متقابل بین HIF و CBP/p300 توسط هیدروکسیلاسیون وابسته به اکسیژن بقایای آسپاراژین در پایانه COOH از $HIF-\alpha$ بلوک می شود. این رویداد هیدروکسیلاسیون توسط هیدروکسیلاز آسپاراژینیل موسوم به فاکتور مهار کننده HIF-1 (FIH-1) کاتالیز می شود (59). مشابه با هیدروکسیلاسیون پرولیل، این تغییر مستلزم وجود اکسیژن وبده و طی هیپوکسی مهار می شود. از این روی، فشار اکسیژن کم برای فعل و انفعالات بین HIF و CBP/p300 لازم است. توالی رویدادهایی که منجر به افزایش بیان ژن طی هیپوکسی می شوند در شکل 2 خلاصه شده است. جزییات بیشتر عملکرد و وظایف HIF (در پستانداران) را می توان در برخی مقالات مروری اخیر مشاهده کرد (19, 44, 63, 78, 91, 93, 118, 122).

---

¹ ubiquitylated

شکل 2: تصویری شماتیک از نقش فاکتور القایی هیپوکسی (HIF). A: نورماکسی B: هیپوکسی. پروتین $HIF-1\alpha$ طی هر دو شرایط نورماکسی و هیپوکسی تولید می شود. اثرات متقابل پروتین با پروتین شوک گرمایی 90 ($HSP90$) در

قطب PAS-B یک اثر پایدار کننده را بر روی پروتین اعمال می کند. A: در نرماسی، بقایای پرولین حفاظت شده $HIF-1\alpha$ توسط آنزیم های هیدروکسیلاز پرولین، هیدروکسیله می شوند و این امکان تعامل بین $HIF-1\alpha$ و آنزیم های von Hippel-Lindau (VHL) می دهد. در نتیجه این تعامل، پروتین $HIF-1\alpha$ برای کویته شدن و سپس تجزیه توسط مسیر پروتئازومی نشان گذاری می شود. B: در هیپوکسی، فعالیت PHDs کاهش یافته و $HIF-1\alpha$ تثبیت می شود. $HIF-1\alpha$ از سیتوپلاسم به هسته منتقل می شود که تشکیل یک دimer با انتقال دهنده هسته ای گیرنده هیدروکربن اريل (ARNT) می دهد. دimer ها موجب فعال شدن فعال ساز ها شده و با عناصر پاسخ هیپوکسی در منطقه پرموتور ژن های القایی پیوند برقرار می کند. در نهایت، تولید Mrna و یا ژن های القایی هیپوکسی تحریک می شود.

HIFs در ماهی ها

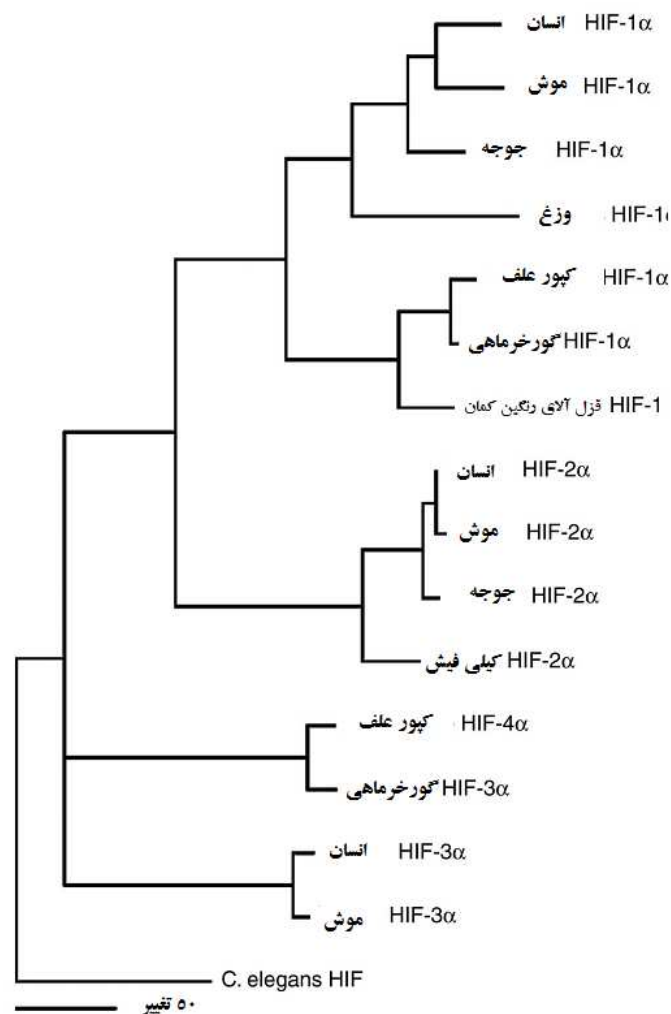
در حال حاضر به خوبی مشخص شده است که ماهی ها دارای همولوگ $HIF-\alpha$ و β می باشد که نقشی مشابه با انواع HIFs در پستانداران در بیان ژن هیپوکسی ایفا می کنند. اگرچه ARNT در ماهی و در زمینه فشار آلاینده ها در 1990 (80) کشف گردید، نخستین توالی $HIF-\alpha$ در ماهیان در ماهی قزل آلی رنگین کمان در سال 2001 گزارش شد (100). cDNA پروتین 766 آمینواسید را کد نویسی کرده و شامل مناطق قابل تشخیص نظیر مارپیچ-حلقه-مارپیچ بازی، PAS و ODD از زیر واحد های آلفای HIF می باشند. به علاوه بقایای پرولین و اسپراژین که اهداف هیدروکسیلاسیون در پستانداران می باشند در پروتین قزال آلی رنگین کمان حفظ می شوند. تحقیقات مشابه بر روی توالی آمینو اسیدی نشان داده است که این پروتین شباهت زیادی با $HIF-1\alpha$ از دیگر مهره داران دارد. در سال بعدی، دومین $HIF-\alpha$ کلون شده و از کیلی فیش Fundulus heteroclitus (81) توالی یابی شد. پروتین استخراج شده به طول 873 آمینو اسید بوده و حاوی قطب ها و بقایای آمینو اسیدی خاص می باشد که اهمیت کارکردی زیادی را دارند و تشابه زیادی را با $HIF-2\alpha$ از دیگر مهره داران دارند.

در حال حاضر، شش HIFs ماهی در دیتابیس Swiss-Prot و TrEMBL (اکشن های Q98SW2, Q6STN7, Q8QGM4, Q6STN6, Q6EH14 و Q6EGR9) موجود است. آنالیز های فیلوژنتیک نشان می دهد که این پروتین ها به سه گروه مجزا دسته بندی می شوند (شکل 3). علاوه بر پروتین بیان شده قزل الای رنگین کمان Q98SW2، $HIF-1\alpha$ در کپور علف (*Ctenopharyngodon idella*(Q6STN7) و گورخر ماهی (Q6EH14) توالی یابی شده است. تنها $HIF-2\alpha$ ماهی توصیف شده تا کنون مربوط به ماهی کیلی فیش (Q8QGM4) است. دو پروتین HIF باقی مانده، از کپور علف (Q6STN6) و گورخر ماهی (Q6EGR9) می باشند. این پروتین ها ارتباط تنگاتنگی با $HIF-1\alpha$ و $HIF-2\alpha$ داشته و گروه مجزایی را در آنالیز های فیلوژنتیک ایجاد می کنند. نکته جالب این که، آن ها با $HIF-3\alpha$ پستانداران شباهتی نداشته و این موجب ابهام در جایگاه آن ها در شجره فیلوژنتیکی شده است. با استفاده از داده های موجود محدود، این مسئله هنوز مشخص نیست که آیا این آخرین گروه از زیر واحد های $HIF-\alpha$ ماهی، ارتولوگ با $HIF-3\alpha$ پستانداران است یا نه و یا این که آیا آن ها بیان گر ژن متفاوت و مجزایی هستند یا نه. در واقع اگرچه پروتین گورخر ماهی موسوم به $HIF-3\alpha$ است، پروتین کپور علف به طور آزمایشی به صورت $HIF-4\alpha$ نام گذاری شده است. آنالیز های قوی تر که شامل تعداد زیادی از توالی های $HIF-3\alpha$ و $HIF-4\alpha$ از طیف وسیعی از مهره داران، پستانداران و ماهی ها می باشد، برای روشن تر شدن رابطه این زیر واحد های مبهم $HIF-\alpha$ لازم است.

پایداری، عملکرد و بیان HIF در ماهی

با توجه به وابستگی به اکسیژن پایداری و عملکرد HIF ماهی، تنها مطالعات منتشر شده تا کنون بر روی $HIF-1\alpha$ سالمون ها (70-100) تاکید داشته اند. تعیین خصوصیات اولیه این پروتین در کشت های اولیه هیپاتوسیت های قزل الای رنگین کمان و یا لاین های سلولی مشتق شده از قزل الای رنگین کمان (RTG-2) و یا سالمون چینوک (CHSE-214) نشان داد که اگرچه این در شرایط نورماکسی مشاهده شد، هر دو سطح $HIF-1\alpha$ و اتصال آن با دی ان ای طی در معرض قرار گیری در شرایط هیپوکسی افزایش می یابد (100). نکته جالب این که در هر دوی لاین های سلولی RTG-2 و CHSE-214 (مشتق شده از فیبروبلاست های قزل الا و اپیتلیال های

جنینی سالمون چینوک)، حداکثر بیان پروتئین $HIF-1\alpha$ در 5 درصد اکسیژن رخ داد. چنین سطوح اکسیژنی عمدتاً در خون وریدی ماهی های سالمون نگه داری شده در شرایط نرماکسی دیده می شوند (101). معمولاً، فشار اکسیژن در بافت ها مشابه یا کم تر از فشار اکسیژن وریدی بوده و نشان دهنده این است که فشار اکسیژن بافتی برای افزایش تجمع پروتئین $HIF-1\alpha$ حتی در نرماکسی به اندازه کافی پایین است (به HIF ارتباط دهنده، بیان اکسیژن و ژن در ماهی مراجعه کنید). با این حال وقتی سلول های RTG-2 با پلاسما دارای HRE آلوده شوند، بیان ژن گزارش گر در 0.5 درصد اکسیژن ماکزیمم خواهد بود (Rees, Y. I. Figueroa, B. Beckman, B. B. P. M. Schulte, مشاهدات منتشر نشده). به علاوه، اگرچه بیان پروتئین $HIF-1\alpha$ در طی 1 تا 4 ساعت (100) رخ می دهد، بیان ژن گزارش گر در 48 ساعت هیپوکسی به نقطه اوج خود می رسد. این تفاوت های زمانی و وابسته به سطح اکسیژن بین سطوح پروتئینی $HIF-1\alpha$ و بیان ژن گزارش گر نشان می دهد که دیگر مراحل مسیر بین تجمع $HIF-1\alpha$ و بیان ژن وابسته به اکسیژن می باشد. این مراحل شامل تغییرات پس گذری، محل یابی هسته ای، دیمریزاسیون، پیوند دی ان ای و یا ترانس اکتیواسیون $HIF-1\alpha$ می باشد.

شکل 3: پلای گرام توالی های آمینو اسیدی $HIF-\alpha$ از ماهی و دیگر مهره داران معرف. تعداد اکسشن های SwissProt/TrEMBL در توالی های مورد استفاده شامل $HIF-1\alpha$ انسان، Q16665، $HIF-1\alpha$ موش، Q61221، $HIF-1\alpha$ جوجه، Q9YIB9، $HIF-1\alpha$ ، Xenopus، Q9I8A9، $HIF-1\alpha$ قزل آلابی رنگین کمان، Q98SW2، کپور علف $HIF-1\alpha$ ، Q6STN7، $HIF-1\alpha$ ، گورخرماهی، Q6EHI4، $HIF-2\alpha$ انسان، Q99814، موش $HIF-2\alpha$ ، P97481، جوجه $HIF-2\alpha$ ، Q9W7C6، کبلی فیش $HIF-2\alpha$ ، Q8QGM4، کپور علف $HIF-4\alpha$ ، Q6STN6، گورخرماهی $HIF-3\alpha$ ، Q6EGR9، انسان $HIF-3\alpha$ ، Q9Y2N7، موش $HIF-3\alpha$ ، Q9Z2I5. هستند. توالی های آمینو اسیدی بیان شده با نسخه ClustalX 1.83 آرایش شدند و موقعیت های دارای فاصله کنار گذاشته شدند. به

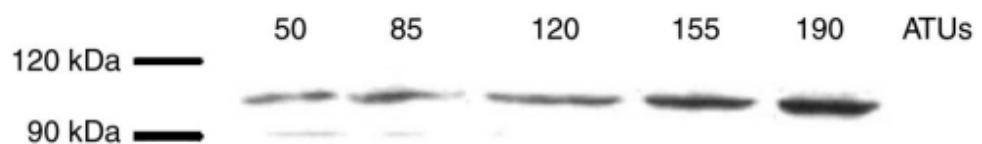
دلیل آرایشات توالی ضعیف در نیمه پایانه COOH از پروتین ها تنها 376 آمینو اسید با پایانه NH₂ برای این آنالیز استفاده شدند(شماره گذاری شده بر طبق HIF-1 α انسان). شجره نشان داده شده ناشی از آنالیز پارسیمونی ارتباط فیلوژنتیکی توالی های HIF- α آرایش یافته با استفاده از PAUP 4.0 است. طول های افقی متناسب با تعداد تفاوت های آمینواسیدی در میان توالی های HIF- α است که مقیاس نشان دهنده 50 تغییر آمینو اسید است. نتایج از آنالیز های فیلوژنتیکی بر اساس روش های فاصله ای بدست آمدند.

در امتداد این لاین ها، پایداری، توانایی پیوند DNA، و حالت فسفوریلاسیون HIF-1 α سالمون تحت تاثیر معرف هایی قرار دارند که موجب تغییر وضعیت اکسیداسیون احیای سلول ها می شود(70). معرف هایی که موجب تقویت محیط احیایی تحت شرایط نرمال می شوند موجب انباشت و اتصال DNA توسط HIF-1 α در سلول های RTG-2 و CHSE-214 می شوند. بر عکس، عوامل اکسید کننده موجب تشدید تثبیت و فعالیت HIF-1 α می شوند که ارتباط نزدیکی با هیپوکسی دارد. هم چنین، HIF-2 α پستانداران و نه HIF-1 α توسط معرف های احیا کننده تنظیم می شوند. این اثر به تفاوت آمینو اسیدی در بخش پایانه NH₂ پروتین نسبت داده شده است: HIF-2 α پستانداران دارای یک سیستمین در موقعیت 25 می باشد که با سرین در موقعیت 28 در HIF-1 α پستاندار همسو است. به منظور تایید نقش این آمینو اسید در تنظیم فرایند اکسید و احیا، موتاژن Ser28 در HIF-1 α پستانداران به Cys28 موجب بیان حساسیت اکسید و احیا به اتصال DNA می شود(52). این مشاهدات همگی در حال حاضر اهمیت دارند زیرا HIF-1 α قزل آلی رنگین کمان دارای یک سیستمین در موقعیت 28 است. هر دوی سرین و سیستمین در میان HIF-1 α های ماهی ها در موقعیت همسو با Ser28 در HIF-1 α پستانداران است.

علاوه بر نقش بالقوه Cys28، HIF-1 α قزل آلی رنگین کمان حاوی چندین بقایای سیستمین در حوزه ODD است. احتمال دارد که احیا و یا اکسیداسیون این بقایا نقش مهمی در حساسیت اکسید و احیای پایداری HIF-1 α و اتصال DNA سالمون ایفا می کند(70). هم چنین، HIF-1 α کیپور علف و گورخرماهی فاقد سیستمین های موجود در ODD، از HIF-1 α قزل آلی رنگین کمان می باشند. در نتیجه، در این گونه ها، تغییر سولفهدریل حساس به اکسید احیا در مجاورت بقایای پرولین حفاظت شده رخ نمی دهد که سوبسترای هیدروکسیلاز های

پرولیل بوده و تعیین کننده پایداری HIF-1 α است. از این روی پایداری HIF-1 α این سیپرینید های متحمل به هیپوکسی فاقد حساسیت اکسید و احیای نشان داده شده توسط HIF-1 α قزل الای رنگین کمان می باشند. از این رو تعیین این که آیا این تفاوت های آمینواسیدی با تفاوت های درون گونه ای در عملکرد HIF و بیان ژن طی هیپوکسی همبستگی دارد بسیار جالب خواهد بود. چنین همبستگی ای، می تواند تا حدودی توجیه کننده تفاوت در تحمل هیپوکسی این گونه ها باشد: قزل آلی رنگین کمان نسبتا غیر متحمل به هیپوکسی بوده و این در حالی است که کپور علف و گورخر به هیپوکسی نسبتا متحمل هستند. چنین مقایسات ساختاری عملکردی نشان دهنده اطلاعات به دست آمده با مطالعه گروهی از مهره داران متنوع نظیر ماهی ها هستند.

داده های معدودی وجود دارند که نشان می دهند زیر واحد های HIF- α در طیف وسیعی از بافت های ماهی بیان می شوند. آنالیز های لکه گذاری وسترن² نشان می دهد که پروتین HIF-1 α در سلول های سالمون مشتق شده از جگر، گناد و بافت های جنینی (100) بیان می شوند. طی نمو سالمون بالتیک (*Salmo salar*)، پروتین HIF-1 α در بافت های جنینی افزایش پیدا می کند (شکل 4). در کیلی فیش بالغ، HIF-2 α Mrna طی نورماکسی در جگر، طحال، قلب، مغز، گنادف روده، آبشش و کلیه وجود دارد. (81).

شکل 4: افزایش در سطح پروتین HIF-1 α طی نمو ماهی سالمون بالتیک شناسایی شده توسط آنتی بادی در برابر قزل الای رنگین کمان HIF-1 α (100)، 50، 85، 120، 155 و 190 واحد دمایی (ATUs = درجه سانتیگراد در روز). چون نمو حیوانات پویکیلوترمیک نظیر ماهی بستگی به هر دو دما و زمان داردف تشابه ATUS نشان دهنده این است که جنین ها در یک مرحله نمو قرار دارند. داده ها بر گرفته از ووری و همکاران 113.

² Western blot analyses

هیچ گونه گزارشات منتشر شده ای مبنی بر الگو های بیان بافت، وابستگی به اکسیژن و یا عملکرد HIF- α ماهی از جمله زیر واحد های HIF-3/4 α جدید وجود ندارد در این خصوص نکته یجالب این است که ایا زیر واحد های HIF-3/4 α ماهی نقش مشابهی با HIF-3 α ایفا می کنند و یا نه و این که اشکال خاصی از ان ها به عنوان تنظیم کننده های منفی بیان ژن القا شده توسط HIF عمل می کنند(60).

شواهدی مبنی بر انزیم های تغییر دهنده ی HIF در ماهی

همان طور که در بالا گفته شد، حساسیت اکسیژن پایداری و فعالیت HIF- α مستلزم بقایای خاص از جمله پرولین و بقایای اسپاراژن است(که در HIF- α محافظت شده و همچنین نیاز به پروتئین هایی دارد که با ان ها فعل و انفعال داشته باشد. چندین شواهد موجود به وجود و عملکرد سایر پروتئین ها در ماهی اشاره داشتند. اولاً، HIF- α زمانی انباشته می شود که سلول های سالمونوئید در حضور مهار کننده های پروتازوم انکوبات شوند به این معنی که تجزیه ی HIF- α ماهی از یک مسیر مشابه با مسیر موجود در پستانداران تبعیت می کنند(100).دوما اگر چه پرولیل هیدروکسیلات در ماهی مشخص نشده است، یک سری قالب های خواندن باز چند گانه مشابه با هیدروکسیلاز پرولیل انسان در ژنوم گورخر ماهی و ماهی های چشم بادکنکی وجود دارد.بعلاوه همولوگ (HIF-1) هیدروکسیلاز آسپاراژنین از گورخر ماهی توالی یابی شده است. در نهایت و یا شاید متقاعد کننده ترین مورد این است که سلول های RTG-2 تحت ژن های گزارش گر حامل HRE بیان ژن گزارش گر القایی هیپوکسی را نشان می دهند(بالا را ببینید).این مشاهدات نشان می دهند که سلول های ماهی دارای اجزای مورد نیاز برای تثبیت برگشت پذیر HIF- α و فعال سازی مهار ژن تحت هیپوکسی می باشد. دامنه ی تغییر این اجزا در میان سلول ها بافت ها و گونه ها در حال حاضر مشخص نیست.

اهداف بیان ژن وابسته به اکسیژن

در پستانداران چندین ژن هدف HIF از جمله ژن های دخیل در تولید سلول های خونی قرمز، عروق، اپوپتیس و آهن، کات کلومین و متابولیسم کربوهیدرات شناسایی شده اند(119،118،92،83،5). مطالعات مختلف نشان می

دهند که بیان ژن وابسته به اکسیژن عمدتاً در میان ماهی‌ها دیده می‌شود. ذیلاً ما به مرور (1) مطالعاتی که تأکید بر ژن‌های هدف خاص و یا فرایندهای فیزیولوژیکی دارند که در آن‌ها انتظار پاسخ هیپوکسی وجود دارد می‌پردازیم. (جدول 1). (2) به مطالعاتی اشاره می‌کنیم که هدف آن‌ها تشریح الگوهای جهانی یا بزرگ مقیاس بیان ژن تحت هیپوکسی است. نکته‌ی قابل توجه این‌که بیشترین مطالعات مکانیسم اثرات مشاهده شده‌ی اکسیژن پایین را در نظر نمی‌گیرند. اگرچه احتمالاً HIF نقش مهمی در این زمینه‌ها دارد احتمال این‌که مکانیسم‌های دیگر نیز دخیل باشند را نمی‌توان رد کرد. ما این بخش را با خلاصه‌ای از یک ژن ماهی که در آن HRE کارکردی شناسایی شده است به پایان می‌رسانیم.

تشکیل سلول‌های خونی قرمز و انتقال اکسیژن

یکی از پاسخ‌های اساسی ماهی‌ها به اکسیژن کم افزایش مقدار هماتوکریت است (36). مکانیسم‌های احتمالی دخیل در توجیه این افزایش شامل آماس اریتروسیت، آزاد شدن سلول‌های خونی قرمز، تغییر در حجم پلاسما، اسکیمینگ پلاسما و تشکیل سلول‌های خونی قرمز جدید است (18، 69، 71). در پستانداران در معرض هیپوکسی، مقدار هماتوکوری عمدتاً توسط تشکیل سلول‌های خونی قرمز تنظیم می‌شود که نشانه‌ی افزایش سطح EPO می‌باشد که به نوبه‌ی خود توسط HIF تنظیم می‌گردد. در ماهی شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد تولید سلول‌های خونی قرمز حساس به EPO است تزریق EPO انسانی موجب تحریک سلول‌های خونی قرمز در ماهی می‌شود (69، 103). پروتئین‌ها (121) و Mrna (96) در قزل‌الای رنگین کمان با پروب‌ها در برابر epo پستانداران واکنش متقابل می‌دهد. بعلاوه مطالعه‌ی دیتا بیس SwissProt و TrEMBL حاکی از 3 توالی epo از ماهی 2 توالی از ماهی چشم‌بادکنکی ژاپنی (Q6JV22, Q6JV23) و یک توالی از ماهی چشم‌بادکنکی سبز (Q6UAM1) می‌باشد. مطالعات تنظیم EPO Takifugu rubripes در کشت بافت سلولی نشان داد که پروموتور این ژن نمی‌تواند موجب تنظیم بیان ژن گزارش‌گر هیپوکسی در کشت بافت شود در حالی که تقسیم Mrna به هیپوکسی حساس است (8). بنابراین به نظر می‌رسد که ماهی دارای همولوگ EPO بوده و EPO می‌

تواند بر تولید سلول های قرمز تاثیر بگذارد. اما نقش هیپوکسی و HIF بر بیان و عملکرد EPO در ماهی به طور دقیق بررسی نشده است. نکته ی جالب این که ژن EPO ماهی چشم بادکنکی هیچ گونه HRE را در خود ندارد(8).

جدول 1: پاسخ های وابسته به اکسیژن و شواهد مبنی بر نقش HIF در ماهی

<p>همولوگ های EPO ماهی وجود داشته و بیان EPO در بافت های ماهی چشم بادکنکی اندازه گیری شده است. اگر چه هیپوکسی می تواند اریتروپوئیسز را در ماهی تحریک کند نقش HIF و EPO در این فرایند هنوز مشخص نشده است</p>	<p>اریتروپوئیسز</p>
<p>کاهش بیان ژن گلوبین با تنظیم بیان HIF غیر عادی در سندرم مرگ و میر اولیه ی سالمون بالتیک مقارن است</p>	<p>سنتز هموگلوبین</p>
<p>بین کاهش اتصال DNA HIF-1α کاهش سطح پروتئین VEGF و کاهش تراکم مویرگی در جنین سالمون بالتیک که از سندرم مرگ و میر زود هنگام رنج می برد ارتباط وجود دارد(113).</p>	<p>آنژیوژنز</p>
<p>ماهی هیپوکسیک دارای سطح مقطع بزرگ تر از ماهی های نرماکسیک می باشند. اپوپتوسیس به عنوان مکانیسم (102) پیشنهاد شده اما تا</p>	<p>تغییر در سطح مقطع ابشش</p>

کنون HIF ارتباط قاطعی با این فرایند نداشته است.	
چندین مطالعه تغییر در فرایند های انزیمی گلیکولیتک را طی هیپوکسی اثبات کرده اند. عامل پاسخ هیپوکسی در ژن LDH-B توصیف شده است.	گلیکولیزیس
انتقال دهنده ی گلوکر حساس به هیپوکسی از کپور علف شناسایی شده است	انتقال گلیگوز
داده های زیر ارایه ی Gillichthys CDNA mirabilis و G. seta نشان دهنده ی تنظیم افزایشی هیپوکسیکی ژن های دخیل در مهار رشد است(22) در جنین های گور خر ماهی هیپوکسی، ژن های دخیل در انتقال و پیشرفت سیکل سلولی مهار شده اند	مهار رشد

HIF:فاکتور القایی هیپوکسی، EPO: اریتروپوئیتین، VEGF:فاکتور رشد اندو تلیال وریدی.

هموگلوبین یک پروتین انتقال اکسیژن در جریان خود ماهی ها همانند مهره داران دیگر است. ماهی تلئوست تنوع زیادی از اجزای هموگلوبین مختلف را درون اریتروسیت های تک تک مهره داران نشان می دهد(35-114) این را می توان به فشار های انتخابی از جمله غلظت های پایین اکسیژن نسبت داد. اثرات هیپوکسی حاد و یا مزمن و بر روی بیان ژن گلوبین در سطح فردی کم تر شناخته شده است. برخی از مطالعات نشان می دهند که الگوی بیان زنجیره ای گلوبین هموگلوبین اریتروسیت تحت تاثیر هیپوکسی ماهی قرار دارد(61)، در حالی که سایر مطالعات چنین واکنشی را گزارش نکرده اند (37). طبیعتا، احتمال دارد که این پاسخ ها خاص گونه باشند. با این

حال حتی اگر الگوی بیان هموگلوبین ارتروسیت تحت تاثیر هیپوکسی قرار داشته باشد، در حال حاضر، مکانیسم ها و مسیر های واکنش هیپوکسی کاملا ناشناخته هستند. نکته جالب این که، اختلالات نموی و مرگ نتاج و فرزندان در ماهی های تخم ریز طبیعی سالمون بالتیک ارتباط تنگاتنگی با بیان کاهش یافته های گلوبین دخیل در تشکیل هموگلوبین ارتروسیت دارد (K. A. M. Vuori and M. Nikinmaa, داده های منتشر نشده). همین ناهنجاری های نموی ممکن است ناشی از تنظیم غیر عادی HIF باشد (113) و این بیان گر وجود ارتباط احتمالی بین تنظیم بیان ژن و HIF است.

توسعه ساختارهای گردش خون و تنفسی

در پستانداران، سیگنال های HIF تولید سیگنال برای افزایش فاکتور رشد اندوتلیال عروقی (VEGF)، می کند که به نوبه خود موجب تحریک رشد رگ های خونی می شود. VEGF از گور خرماهی (SwissProt O73682) توالی یابی شده و چندین مورد متعدد نیز شناسایی شده اند (20). VEGF و گیرنده های آن نقش مهمی در نمو عروق در گور خرماهی ایفا می کند (54-74). به علاوه، مطالعه اخیر بر روی نقص نموی در سالمون بالتیک نشان دهنده وجود همبستگی بین عملکرد HIF، بیان VEGF و رشد عروق بود (113). به طور خلاصه، نسبت زیادی از سالمون های بالتیک از سندرم موسوم به M74 رنج می برند که موجب سطوح بالای مرگ و میر در بچه ماهی ها در مرحله کیسه زرده می شوند. رشد طبیعی ارتباط زیادی با افزایش قابل ملاحظه در $HIF-1\alpha$ DNA دارد که در حیوانات مبتلا به M74 ثابت باقی مانده و یا کاهش پیدا می کند (113). هم چنین کاهش معادلی در سطوح پروتئین VEGF و تراکم مویرگی در بافت های ماهی M74 وجود دارد. بر اساس این همبستگی ها، فرض منطقی این است که HIF رشد عروق را طی رش و نمو طبیعی با تنظیم سطوح VEGF همانند پستانداران تنظیم می کند. جنین پستانداران فاقد $HIF-1\alpha$ در مرحله میان آبستنی می میرند (34) و اختلال در نمو عروق و رگ ها، قلب و شبکه عصبی نیز مشاهده شده است (9-48 و 89).

جذب اکسیژن توسط هر دو جریان گردش خون مناسب و افزایش سطح سطوح تنفسی تسهیل می شود. به نظر می رسد که هیپوکسی موجب تنظیم سطح کارکردی آبشش ها می شود. سطح تنفسی کل آبشش های ماهی خاردار (*Dicentrarchus labrax*) ارتباط عکس با غلظت اکسیژن طی کشت سه ماهه دارد (90). در سیپچیلد آفریقایی، *Pseudocrenilabrus multicolor victoriae*، سطح کل آبشش در افراد نسبت به جمعیت های منبع بسیار بزرگ تر است که این جمعیت ها غالباً در معرض هیپوکسی در محیط خود نسبت به جمعیت هایی که به ندرت خفگی یا هیپوکسی را تجربه می کنند قرار دارند (7). به طور مشابه در مطالعات آزمایشگاهی، نمونه های در معرض هیپوکسی (1 میلی گرم اکسیژن / لیتر، 5 مول) سطح آبشش بزرگ تری را نسبت به ماهی های پرورش یافته در شرایط نرمال (7.5 میلی گرم اکسیژن بر لیتر) نشان دادند و این در حالی است که اجزای مورفولوژیکی افزایش، در جمعیت های طبیعی و آزمایشگاهی متفاوت بودند. در کپور کاراس، *Carassius carassius*، یک هفته هیپوکسی موجب افزایش بنیادین در سطح آبشش شد که دلیل آن نمو لاملای ثانویه بود (شکل 5). ظهور لاملای ثانویه ارتباط نزدیکی با لاملا به دلیل مرگ سلول های بین لاملا دارد (102). اگر آپوپتوزیس تحت کنترل HIF همانند سلول های پستانداران در معرض هیپوکسی قرار گیرد (19)، این خود یک ارتباط مولکولی بین هیپوکسی و رشد آبشش ایجاد می کند.

شکل 5: میکروگراف های الکترونی رویشی آبشش های کپور کاراس (*Carassius carassius*) در نورمالی (A) و 10 میلی گرم اکسیژن بر لیتر) بعد از 7 روز هیپوکسی (B: 0.75 میلی گرم اکسیژن بر لیتر). بر گرفته از سولید و همکاران (102) با کسب مجوز از نویسنده و شرکت Biologists Ltd.

متابولیسم انرژی

طی شرایط هیپوکسی، حتی تعدیلات فوق برای افزایش اکسیژن رسانی نمی تواند برای رفع نیاز های بافتی برای تولید انرژی از طریق متابولیسم هوازی کافی نبوده و طیف وسیعی از ماهی ها متکی به افزایش متابولیسم کربوهیدرات بی هوازی برای تولید انرژی هستند (14, 25, 51, 112). یک شیوه افزایش میزان جذب و استفاده از

کربوهیدرات ها، افزایش مقدار و فعالیت انتقال و پروتین های آنزیمی کاتالیز کننده این فرایند ها است. در سیستم های پستانداران، رونویسی انتقال دهنده های گلوکز و تعدادی از آنزیم های گلیکولیتیک طی هیپوکسی افزایش می یابند(16, 92, 118 و 119)، نشان دهنده این هستند که چنین تنظیم هماهنگی توزیع گسترده ای در ک میان حیوانات دارند(117).

در میان ماهی ها، مطالعات اندکی تنظیم رونوشتی آنزیم های گلیکولیتیک را طی هیپوکسی اندازه گیری کرده اند و این در حالی است که گزارش های بسیاری از فعالیت های آنزیمی در بافت های ماهیان زیست کننده در شرایط اکسیژن پایین وجود دارد. با این حال نتایج این مطالعات تا حدودی با هم پوشانی دارند: فعالیت های آنزیمی گلیکولیتیک طی خفگی ممکن است افزایش، کاهش و یا ثابت باقی بمانند(1, 13, 25, 57, 109). در مواردی که چندین بافت و آنزیم با هم تجزیه تحلیل شدند، اثرات هیپوکسی وابسته به بافت بود و محدود به تعداد اندکی از آنزیم های آنالیز شده بود. داده های موید تنظیم افزایشی هماهنگ بیان ژن آنزیم گلیکولیتیک از مطالعات بیان ژن در ماهیان در معرض هیپوکسی گزارش شده است(22 و 105). همان طور که ذیلا بررسی شده است، سطوح mRNA، برای آنزیم های چندگانه گلیکولیتیک در هر دو مطالعه افزایش نشان داد و این در حالی است که گونه ها و مراحل نموی مختلف بررسی شدند. همان طور که برای شاخص های فعالیت آنزیمی مشاهده شد، تغییرات در سطوح رونویسی ویژه بافت بوده و برای همه آنزیم های گلیکولیتیک چنین نتیجه ای حاصل نشد. در نتیجه، اگرچه هیپوکسی موجب القا و تحریک آنزیم های گلیکولیتیک خاص می شود، این اثرات به طور یکنواخت در میان گونه ها، بافت ها و یا آنزیم ها مشاهده نشدند. این تفاوت ها تا حدودی منعکس کننده تفاوت ها در شرایط آزمایشی (شدت و مدت هیپوکسی) می باشند و در عین حال نشان دهنده روش های مختلف مورد استفاده توسط ماهی برای غلبه بر هیپوکسی است. نکته مهم این که، بسیاری از گونه ها طی هیپوکسی به جای افزایش سرعت متابولیسم انرژی، این متابولیسم را متوقف می کنند(ذیل را ببینید).

دیگر واکنش به هیپوکسی در بافت های ماهی ها، تغییر در الگوی ایزوزیم دهیدروژناز لاکتات (LDH)، آنزیم پایانی متابولیسم کربوهیدرات بی هوازی می باشد. دو ایزوزیم غالب، LDH-A و LDH-B، از نظر سینتیک خود در واکنش

های روبه جلو و معکوس متمایز هستند. LDH-A برای تبدیل پیرووات به لاکتات مناسب بوده و این در حالی می باشد که LDH-B در تبدیل لاکتات به پیرووات کارآمد تر است (62). نسبت های LDH-A و LDH-B بین بافت ها متغیر می باشند با این حال نسبت LDH-A/LDH-B با قابلیت دسترسی به اکسیژن محیط همبستگی دارد (1). در سیپچیلید آمریکای جنوبی، LDH-A.Cichlasoma amazonarum در قلب ماهی های زیست کننده در زیستگاه های تحت هیپوکسی بیان می شود در حالی که LDH-B یک ایزوزیم غالب در قلب ماهی های نمونه گیری شده از زیستگاه های نورماکسی است. در همین گونه ها، سازش آزمایشگاهی با اکسیژن کم موجب کاهش بیان LDH-B در ماهیچه و مغز شد ولی در جگر آن را افزایش داد. هیپوکسی ماهی گوبی *Gillichthys mirabilis* و *G. seta* موجب افزایش بیان LDH-A mRNA در جگر شد و این در حالی است که سطح این رونوشت در ماهیچه های قلبی و اسکلتی ثابت باقی ماند (22). این نتایج نشان می دهد که فشار اکسیژن می تواند در تنظیم بیان ژن های کد کننده این ایزوزیم ها نقش داشته باشد در حالی که فاکتورهای وابسته به گونه و وابسته به بافت بر اثرات اکسیژن تاثیر می گذارند.

علاوه بر مصرف گلوکز، شواعدی وجود دارد که نشان می دهد جذب گلوکز توسط بافت ماهی تحت تاثیر هیپوکسی قرار دارد. اخیراً، توالی و حساسیت هیپوکسی انتقال دهنده گلوکز کلاس 1 از کپور علف گزارش شده است (124). هر دو هیپوکسی کوتاه مدت (4 ساعت) و بلند مدت (4 تا 7 روز) بر روی ماهیان زنده موجب افزایش بیان mRNA برای این انتقال دهنده در کلیه، چشم و آبشش شد. بیان در دیگر بافت ها تحت تاثیر درجه و مدت هیپوکسی قرار نگرفت. این نتایج اثبات کردند که، حداقل در بافت های خاص، ظرفیت جذب گلوکز ممکن است طی هیپوکسی همانند آن چه که در سلول ها و بافت های پستانداران مشاهده شده است افزایش یابد (16).

شاخص های جهانی اندازه گیری بیان ژن

پیشرفت های فناوری اخیر امکان اندازه گیری الگوهای جهانی و بزرگ مقیاس بیان ژن د را در اختیار گذاشته اند (21). با استفاده از این رویکرد ها، برخی مطالعات به بررسی الگوهای بیان ژن در ماهی های در معرض هیپوکسی

پرداخته اند.(21). گراسی و همکاران (22) از فناوری ریز آرایه cDNA برای بررسی بیان ژن در جگر، مغز، ماهیچه اسکلتی و قلب ماهیان گوبی (*G. mirabilis* و *G. seta*) در معرض هیپوکسی به مدت 6 روز استفاده کردند. در جگر، ژن های دخیل در گلیکولیز، متابولیسم آهن، متابولیسم آمینواسید و مهار رشد تنظیم افزایشی شدند.³ در هر دو قلب و ماهیچه اسکلتی، اثر غالب، تنظیم بیان کاهشی برخی ژن های دخیل در ترجمه پروتین و انقباض ماهیچه بود، و این در حالی است که ژن های کم تری در قلب نسبت به ماهیچه های اسکلتی تحت تاثیر قرار گرفتند. تان و همکاران (105)، از روش مشابهی برای ارزیابی اثرات هیپوکسی 24 ساعت بر روی الگوهای بیان ژن جنین گورخر ماهی استفاده کردند. در کل جنین، هیپوکسی موجب افزایش بیان برخی ژن های گلیکولیتیک شد در حالی که ژن های دخیل در متابولیسم کربوهیدرات اکسیداسیون، انقباض ماهیچه، ترجمه و پیشرفت سلولی مهار شدند. علی رغم استفاده از گونه های مختلف و مراحل نموی، هر دو مطالعه ایده سازمان دهی مجدد متابولیکی را در هیپوکسی که فرایند های نیازمند انرژی را کاهش و تولید Atp بی هوازی را افزایش می دهد را تایید کردند. به علاوه، mRNA HIF-1 α توسط هیپوکسی در جنین گورخر ماهی (105) القا شد و این در حالی می باشد که این در گوبی های هیپوکسیک شناسایی نشد که بسیاری از ژن ها اهداف تنظیم HIF در سیستم های دیگر هستند(22). دیگر تشابه مهم این بود که هر دو مطالعه افزایش بیان ژن های مجهول را گزارش کرده و حاکی از پاسخ های جدید و افزایشی به هیپوکسی در این ماهی ها بودند.

استفاده از فناوری ریز آرایه cDNA⁴، اطلاعات ارزشمندی را در خصوص کنترل رونوشتی طیف وسیعی از ژن ها فراهم می کند. با این حال، واکنش سلول و ارگانیزم به بیان و تغییرات پسا ترجمه ای پروتین دارد. از این روی، شاخص های الگوهای بزرگ مقیاس بیان پروتین می توانند مکمل و توسعه بخش نتایج ریز آرایه های cDNA باشند. با استفاده از الکتروفورز ژل دو بعدی، باسورت و همکاران 4 تنها تغییرات خفیف را در الگوی بیان پروتین در ماهیچه اسکلتی سفید از گورخر ماهی های نرماسیک و هیپوکسیک مشاهده کردند. اثرات هیپوکسی محدود به تعداد کمی از پروتین های با فراوانی کم بودند که دارای وزن مولکولی و نقطه ایزوالکتریک مشابه با زیر واحد های

³ upregulated.

⁴ microarray

HIF- α ماهی بودند (81-100). با این حال تحت شرایط این مطالعه، هیچ گونه شاخص و علائم سازمان دهی مجدد متابولیسم دیده نشد. تفاوت بین نتایج به دست آمده از آرایه های cDNA و فنون مبتنی بر پروتئین ها بیانگر لزوم تلفیق هر دو روش برای درک کامل اثرات هیپوکسی بر الگوهای بیان ژن در ماهی هستند.

پیش بینی های آینده

در صفحات قبل، ما به تقسیم بندی وضعیت دانش فعلی در خصوص اثرات هیپوکسی بر بیان ژن در ماهی ها هم از حیث مکانیسم های مبتنی بر HIF و اهداف بیان ژن وابسته به اکسیژن پرداختیم. اکنون تلاش می شود تا به برخی سوالات پاسخ داده نشده بپردازیم که می تواند اساس زمینه های مختلف تحقیقاتی باشد.

ارتباط HIF، اکسیژن و بیان ژن در ماهی

بدیهی است که توصیف کامل تر HIF و اهداف تنظیم آن در ماهی ها لازم است. نخستین همولوگ از **HIF-1 α** در 2001 توصیف شد. از آن زمان به بعد، تنها یک گزارش منتشر شده در خصوص **HIF- α** همراه با تعدادی از توالی های منتشر نشده و توالی های جزئی **HIF- α** وجود داشته است. تحقیقات آینده با ماهی امکان حل تعدادی از اشکال **HIF- α** و رابطه آن ها با هم و با دیگر **HIF-** های مهره داران می دهد. تحقیقات تاکنون، نشان دهنده نقش مهم نه تنها برای اکسیژن، بلکه برای حالت اکسید و احیای سلولی در پایداری HIF و عملکرد آن می باشد. این که آیا اشکال مختلف **HIF- α** حساسیت های مختلف را به اکسیژن و حالت اکسید و احیای سلولی نشان می دهند یا نه، هنوز مشخص نشده است. پاسخ به این سوالات می تواند دلیل تفاوت گونه ها از نظر تحمل هیپوکسی را روشن کند. به علاوه سطوح پروتئینی **HIF-1 α** ، که توسط آنالیز لکه گذاری بافت های ماهی ارزیابی شد، اغلب در شرایط نرمال قابل توجه می باشد (H, Numminen, E. Rissanen, and M. Nikinmaa). داده های منتشر نشده). این نشان دهنده این است که **HIF-1 α** می تواند نقش های مستقل از اکسیژن در فیزیولوژی ماهی داشته باشد. به علاوه سطوح نرمالکسی تفاوت های فردی قابل ملاحظه ای را نشان دادند (H, Numminen, E. Rissanen).

M. Nikinmaa, داده های منتشر نشده). این که آیا تغییرات بین فردی در سطوح نورماکسی HIF با دیگر ابعاد تاریخچه حیات یا فیزیولوژی ماهی ارتباط دارد یا نه، یک سوال جذاب دیگر است.

یک سری از مطالعات، تنوع اهداف بالقوه تنظیم بیان ژن تحت اکسیژن پایین را پیشنهاد کرده اند. این اهداف بالقوه چندین مورد هستند که تحت تاثیر هیپوکسی در پستانداران قرار می گیرند از جمله متابولیسم عروق و کربوهیدرات. با این حال اگرچه یک سری ژن های بالقوه ای وجود دارند که توسط هیپوکسی در ماهی تنظیم می شوند، داده های موید نقش مستقیم HIF در تغییرات ناشی از هیپوکسی بسیار محدود می باشند. بر همین اساس، شناسایی HRES در این ژن ها مهم بوده و تشریح اثرات متقابل کارکردی با HRF برون تنی (درون شیشه ای)^۵ و نیز درون تنی^۶ حایز اهمیت می باشد. تغییرات ظریف در توالی HRE از ژن های هدف می تواند موجب ایجاد تفاوت های بزرگ در اثرات هیپوکسی بر بیان ژن در گونه های مختلف ماهی ها شود. در واقع تغییرات در ناحیه تنظیم کننده ژن می تواند یک نیروی مهم در تکامل بیان ژن نسبت به تغییرات در منطقه کدنویسی شود.⁽¹⁰⁴⁾ به دلیل تنوع ماهی، با گونه ها و جمعیت های خویشاوند در چارچوب یک گونه، که در زیستگاه های با اکسیژن های متفاوت وجود دارند، یک سری فرصت هایی برای آزمایشات طبیعی وجود دارند که روابط بین تنظیم ژن، تحمل هیپوکسی و توزیع اکولوژیکی را ارزیابی می کنند.

مطالعه بیشتری بر روی فرایندهای تنظیم اکسیژن که ارتباط آن ها با HIF هنوز بررسی نشده است نیاز است. برای مثال، نقش کاتئوکولامین^۷ در پاسخ های هیپوکسی در ماهی ها به شدت مطالعه شده اند. کاتئوکولامین تهویه (هوادهی)⁽⁷³⁾، را تنظیم کرده، بر اسیدیت سلول قرمز خون و مقدار هماتوکریت تاثیر می گذارد⁽⁶⁹⁾ و در عین حال در فعال سازی گلوکو کورتیز (110) در هیپوکسی نقش دارد. با توجه به این که یک اثر متقابل بین فعالیت رونوشتی HIF و Camp وجود دارد، دومین پیام اور که در پاسخ های آدرنژیک بتا نقش دارد⁽⁵³⁾، و این

⁵ in vitro

⁶ in vivo

⁷ catecholamines

که بیان‌گیرنده‌های آلفا آدرنرژیک در پستانداران (65) توسط HIF تنظیم می‌شوند. از این روی تنظیم وابسته به HIF پاسخ‌های آدرنرژیک در ماهی زیاد تعجب برانگیز نیست.

با توجه به فرایندهای جدید تنظیم اکسیژن، مطالعات الگوهای جهانی بیان ژن در ماهی‌ها تحت هیپوکسی بسیار امیدوارکننده و نویدبخش به نظر می‌رسد (22-105). اهداف بیان ژن وابسته به اکسیژن نشان داده شده در چنین مطالعاتی می‌تواند منعکس‌کننده تخصصی‌تر شدن و سازگاری ماهی‌ها به زیستگاه‌های آبی می‌باشند. هم‌چنین این ژن‌ها در پاسخ هیپوکسی پستانداران مهم بوده و لی به دلیل وابستگی بافتی، اکسیژن و یا زمانی نادیده گرفته شده‌اند.

یک زمینه کم‌تر مطالعه شده در پاسخ‌های هیپوکسی ماهی، مکانیسم تنظیم کاهشی ژن است. بسیاری از ماهی‌ها کاهش سرعت متابولیسم، سنتز پروتئین و رشد را در مواجهه با کاهش دسترسی به اکسیژن از خود نشان می‌دهند (99). با این حال مکانیسم این مهار، وابستگی آن به اکسیژن و ارتباط احتمالی آن با HIF مشخص نیست.

در نهایت، اندازه‌گیری‌های HIF، فعالیت آن، و بیان اهداف آن باید در ماهی تحت سطوح اکسیژن و طول هیپوکسی که از نظر زیست‌محیطی مناسب است، انجام شود. از آن‌جا که ماهی‌های در زیستگاه‌های با سطوح اکسیژن متفاوت زندگی می‌کنند، اطلاعات اندازه‌گیری میدانی اکسیژن باید در طراحی آزمایش‌های آزمایشگاهی مد نظر قرار گیرند. هیپوکسی طبیعی به صورت چرخه‌ای بوده و تغییرات جز و مد، شبانه‌روزی و فصلی دارند. از این روی مطالعاتی با هیپوکسی باید شامل هیپوکسی‌های چرخه‌ای و پیوسته باشد که منجر به پاسخ‌های مختلفی می‌شوند که در عملکرد اریتروسیت‌کپور نیز گزارش شد (58-116). به علاوه، هیپوکسی اکولوژیکی غالباً همراه با افزایش فشار دی‌اکسید کربن در آب شیرین رخ (37) و یا با افزایش فشار هیدرواستاتیک در نواحی کم‌اکسیژن اقیانوس‌ها رخ می‌دهد. از این روی، مطالعات بر روی نقش HIF باید این متغیرهای زیست‌محیطی را نیز در نظر بگیرند.

اثرات متقابل بالقوه بین هیپوکسی و عوامل تنش‌زای زیست‌محیطی

هیپوکسی آبی غالباً به دلیل تغییرات در دما، قابلیت دسترسی به غذا و آلاینده ها رخ می دهد که می تواند با پاسخ های وابسته به اکسیژن در ماهی فعل و انفعال داشته باشد. تا کنون اثرات دما بر عملکرد HIF کم تر مطالعه شده است زیرا بیشتر مطالعات بر روی HIF مربوط به ارگانسیم های هوموترمیک است. با این حال، HIF برای سازگاری دمایی در *Caenorhabditis elegans* (106) مهم است و این نشان می دهد که در حیوانات پویکیلوترمیک، عملکرد HIF تحت تاثیر دما است. جزئیات مولکولی اثرات دما بر HIF امروزه هنوز در دسترس نیست. با این حال، پروتین شوک حرارتی HSP90 با HIF- α اثر متقابل داشته و بر عملکرد آن اثر می گذارد (66). بدیهی است که HSP90 با قطب PAS-B از HIF- α پیوند برقرار کرده و یک اثر پایدار کننده بر روی پروتین دارد (43).

ماهی های در معرض هیپوکسی رشد کند تری نسبت به ماهی زیست کننده در محیط های با اکسیژن کافی دارند که عمدتاً ناشی از کاهش مصرف غذا می باشد (17). دو مشاهده بیانگر آن است که وضعیت تغذیه و پاسخ وابسته به HIF با هم کنش متقابل دارند. نخست، سطوح گلوکز بر بیان ژن وابسته به HIF در کشت سلول تاثیر می گذارند (45) و دوم، اثرات انسولین از طریق مسیر هایی انتقال می یابد که عناصر مسیر وابسته به HIF بیان ژن مشترکی دارند (88).

فعالیت انسان هم بر دما و هم چرخه های غذایی اثر گذاشته و نیز موجب آلودگی محیط های آبی می شود. علاوه بر اثرات مستقیم آن ها بر کارکرد های بیولوژیکی، چندین آلاینده با فرایند های HIF فعل و انفعال برقرار می کنند. آلاینده هایی نظیر دیوکسین و دیگر هیدروکربن های هالوژنه بر بیان ژن از طریق پیوند با گیرنده هیدروکربن اریل تاثیر می گذارند که با ARNT دیمرایز شده و بر بیان ژن موثر هستند (23). چون زیر واحد های HIF- α با ARNT دیمرایز می شوند، امکان کاهش بیان ژن ناشی از هیپوکسی به دلیل رقابت بر سر این فاکتور رونویسی وجود دارد. هافر و همکاران (13) در موش های صحرایی، اثرات متقابل بین دیوکسین و مونواکسید کربن را مشاهده کردند. کرامر و شالوت (49) نشان دادند که قرار دهی *Fundulus heteroclitus* در معرض **3,3',4,4'-tetrachlorobiphenyl** موجب مهار و توقف القای آنزیم های گلیکولیتیک طی هیپوکسی شد. دیگر نگرانی فعلی، وجود مواد استروژنیک در محیط های آبی است (41-42 و 120). گزارش های اخیر نشان می

دهد که آنالوگ های استروژن با عملکرد HIF (15 و 67) تداخل ایجاد می کنند. در نهایت HIF در ماهی به حالت اکسیداسیون احیای سولول ها حساس است (70) و به موجب آن اثرات انسانی بر روی محیط موجب تنش اکسیداسیونی نظیر افزایش تابش اشعه فرابنفش و آلودگی فلز شده و این موجب اختلال در عملکرد HIF می شود. لذا، بیان ژن وابسته به اکسیژن و احتمالاً تحمل هیپوکسی در ماهی ممکن است تحت تاثیر اشکال مختلف آلاینده های فوق قرار گیرد.

ماهی ها برای مطالعه اثرات متقابل بین اکسیژن کم و دیگر عوامل تنش زای محیط زیستی بسیار مناسب هستند. نتایج حاصل از چنین مطالعاتی نشان دهنده عواقب مورد انتظار این عوامل تنش بر روی فیزیولوژی و اکولوژی ماهی است. به علاوه، نتایج مشاهده شده در ماهی می تواند همسو با پاسخ های وابسته به اکسیژن در دیگر پستانداران نظیر انسان باشد. با مطالعه پاسخ های مولکولی ماهی ها به هیپوکسی، می توان این گروه مهم و متنوع از مهره داران را بهتر درک کرده و در عین حال بینش در مورد خودمان را تقویت کنیم.

این مقاله، از سری مقالات ترجمه شده رایگان سایت ترجمه فا میباشد که با فرمت PDF در اختیار شما عزیزان قرار گرفته است. در صورت تمایل میتوانید با کلیک بر روی دکمه های زیر از سایر مقالات نیز استفاده نمایید:

لیست مقالات ترجمه شده ✓

لیست مقالات ترجمه شده رایگان ✓

لیست جدیدترین مقالات انگلیسی ISI ✓

سایت ترجمه فا ؛ مرجع جدیدترین مقالات ترجمه شده از نشریات معتبر خارجی